

Вибори: поняття, соціальна роль та призначення

Підготували:

Студенти II курсу, 208 група

Акульшина В., Бондарчук Ю.,

Бровчук В., Граб І.

Визначення поняття

Вибори у широкому розумінні - техніка голосування, що використовується в галузі публічного і приватного права з метою визначення особи, яка буде заміщати певну посаду.

Вибори у вузькому розумінні - це голосування громадян, які проживають на певній території, по кандидатурах, висунутих до складу представницького органу загальнонаціонального масштабу, або місцевого самоврядування, іноді на заміщення певної посади (наприклад, президента).

Класифікація виборів залежно від територіальних рамок їхнього проведення:

- ▶ парламентські;
- ▶ президентські;
- ▶ муніципальні.

Класифікація виборів залежно від способу воєвиявлення виборців:

Прямі

Прямі вибори – найбільш розповсюджений тип голосування, передбачає безпосереднє вираження виборцями власного ставлення до висунутих кандидатур.

Непрямі

Непрямі вибори – це такі, при яких між виборцями і кандидатами на заміщення посад існує проміжна ланка, що опосередковує волю виборців. (Наприклад, на виборах президента США виборці обирають колегію вибірників, яка збирається тільки один раз із єдиною метою – визначити особу, яка стане главою держави).

Також вибори бувають:

- ▶ загальні / часткові;
- ▶ уніномінальні / поліномінальні;
- ▶ однотурові / багатотурові;
- ▶ чергові / позачергові / повторні.

Стадії виборчого процесу:

1. Призначення дати виборів. Дата виборів призначається уповноваженим органом (наприклад, президентом, прем'єр-міністром) у відповідності з законодавством країни. В деяких країнах дата виборів прямо вказується у Конституції або в законі.
2. Реєстрація виборців. У сучасній практиці використовуються декілька форм реєстрації: обов'язкова (Україна, Росія), яка означає, що держава сама складає списки виборців на основі свідчень про їх проживання на певній території; добровільна (США), яка передбачає, що виборці повинні самі зареєструватися на виборній дільниці.
3. Установлення виборчих округів і виборчих дільниць.
4. Створення виборчих органів. Для організаційного керівництва виборчим процесом, як правило, створюють центральний виборчий орган, територіальні (окружні) виборчі органи, дільничні комісії.
5. Висування кандидатів, формування партійних списків.
6. Реєстрація кандидатів і списки партій.
7. Передвиборна кампанія зареєстрованих кандидатів. Вона включає у себе роботу кандидатів (партій) і груп для переконання виборців у необхідності проголосувати за цього кандидата або активно підтримуючих їх партійний список.
8. Проведення процедури голосування. Сам термін "голосування" прийшов з античної Спарти, де вищий орган влади формувався у ході загальних зборів загальними криками, а вибраним вважався той спартанець, за якого кричали голосніше. Подібна практика прийняття рішень носить і іншу назву - "акламація".

Президентська кампанія у США проходить в декілька етапів.

1. Висування кандидатів на пост президента і віце-президента. Сама система висування кандидатів достатньо складна, тому що не прописана в Конституції і визначається законодавством кожного штату.

2. Проведення національних з'їздів партій, на яких кожна партія визначає свого кандидата на посаду президента і віце-президента

3. Вирішальний етап - національні вибори, які дозволяють визначити переможців - президента і віце-президента. Їх проводять у вівторок, після першого понеділка у листопаді кожного високосного року. Виборець, голосуючи за кандидата тієї чи іншої партії на посаду президента, насправді голосує за виборців, висунутих цією партією в даному штаті. Кандидат у президенти, що набрав у цьому штаті більше голосів, ніж його суперник, отримує голоси усіх виборців даного штату (за принципом "переможець отримує все"). Тому принципове значення має навіть мінімальна перевага голосів, відданих за виборців штату.

4. Голосування колегії виборців (грудень).

5. Сумісне засідання обох палат Конгресу (січень наступного за виборами року), на якому оголошуються списки колегій виборців.

Приклади систем виборів:

- ▶ мажоритарна система відносної більшості (наприклад, США, Великобританія, Канада, Індія);
- ▶ мажоритарна система абсолютної більшості (наприклад, Франція), іноді у формі альтернативного голосування (наприклад, Австралія);
- ▶ пропорційна система (наприклад, Ізраїль, більшість країн Західної Європи, деякі країни Південної Америки);
- ▶ система з додатковим членством (наприклад, Німеччина); обмежене голосування (наприклад, Японія).

Виборче право

Громадяни беруть участь у виборах на основі виборчого права.

Виборче право — це система нормативно-правових актів, що встановлюють та регулюють права виборців у формуванні виборних органів державної влади та місцевого управління (самоврядування).

Виборці

Громадяни держави, що мають право брати участь у виборах, є виборцями. Коло виборців, що збирається голосувати чи голосує за певну політичну партію на парламентських, президентських чи місцевих виборах, називається *електоратом* (лат. elector — виборець).

Роль виборів у житті будь-якої держави, в тому числі України, полягає в наступному:

- ▶ **Вибори є вихідним принципом організації державного механізму та системи місцевого самоврядування.** За їх допомогою, зокрема, формуються парламент — Верховна Рада України; представницький орган Автономної Республіки Крим та представницькі органи місцевого самоврядування; заміщується пост Президента України та посади сільських, селищних, міських голів.
- ▶ **Вибори, проведені з дотриманням вимог Конституції України та міжнародних стандартів, виступають необхідним засобом надання владі легітимного характеру.** За їх допомогою народ визначає своїх представників в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, наділяє їх мандатом на здійснення у визначених Конституцією межах своїх суверенних прав.
- ▶ **Вибори відіграють визначальну роль у формуванні політичної еліти суспільства.** Саме за допомогою виборів відбувається процес селекції політичних лідерів - громадяни наділяють владними повноваженнями тих осіб, яким вони довіряють визначати основні напрямки зовнішньої і внутрішньої політики держави, вважають гідними здійснювати керівні функції.

Призначення виборів

Призначення виборів відображається в їх функціях. Деякі дослідники виділяють такі найважливіші функції виборів в демократичних системах:

1. Вибори є головною формою прояву суверенітету народу, його політичної ролі як джерела влади.
2. У зв'язку з цим у демократичному суспільстві вибори є одним з найважливіших інститутів легітимізації існуючої політичної системи і політичного режиму.
3. Вибори є найважливішим каналом подання в органах влади інтересів різних соціальних груп.
4. Вибори - це спосіб зміни політичних еліт, передача влади від одних людей до інших мирним демократичним шляхом через волевиявлення народу.
5. У процесі виборів відбувається політична соціалізація населення, розвиток його політичної свідомості та політичної участі.

Як підкреслює Г. Майєр, вибори – це «єдиний акт, в якому політична воля народу безпосередньо втілюється у владні політичні структури, найважливіший і єдиний акт, за яким народ може визначати, до того ж в обов'язковій з позиції права формі, державну волю».

Дякуємо за увагу!

